

Proč jsou klíčové kompetence pro geografické vzdělávání klíčové?

MICHAELA SPURNÁ, PETR KNECHT

NPI ČR

ZŠ A MŠ KOTLÁŘSKÁ 4, BRNO

MASARYKOVA UNIVERZITA

Nový kabát klíčových kompetencí v RVP

k učení

komunikační

osobnostní a
sociální

k občanství a
udržitelosti

k podnikavosti
a pracovní

k řešení
problémů

kulturní

digitální

System KK

ZÁVAZNÁ ČÁST V

RVP

Části KK - 1. úroveň

Název KK

digitální

Digitální informace a data
Zapojení do společnosti prostřednictvím digitálních technologií
Tvorba digitálního obsahu
Bezpečnost v digitálním prostředí
Digitální vývoj a inovace

k učení

Umění se učit
Smysl a cíl učení, celoživotní učení

komunikační

Vyjadřování
Porozumění
Aktivní naslouchání
Vícejazyčnost

řídí vlastní procesy učení (9. ročník ZŠ)

NEZÁVAZNÁ ČÁST V

RVP

Podčásti (komponenty) KK – 2. úroveň

reflexe učení

efektivní strategie učení

učení s ohledem na práci s cíli

Projevy žáků a strategie učitelů - 3. úroveň

NÁMĚTOVNÍK PROJEVŮ ŽÁKA:

- posuzuje, která učební metoda a strategie mu vyhovuje na základě předchozích zkušeností
- vybírá ze zásobníku užitých metod (tu, kterou vnímá jako nejefektivnější pro konkrétní činnost)
- reflektuje své vlastní učení v jeho průběhu (nahlíží, popisuje, využívá různé strategie k učení, v případě potřeby v nich dělá změnu)
- identifikuje různé přístupy k učení a porozumí jejich specifikům
- pojmenuje, kde jsou jeho silné a kde slabé stránky (v dovednostech, kompetencích, učivu, tématech)
- využívá práce s chybou při svém učení

STRATEGIE UČITELE:

- plánují sekvence navazujících vyučovacích hodin směřujících k dlouhodobým cílům
- plány učení či kritéria práce vytváří společně s žáky
- před započatím práce mapují s žáky osvojení prozatímních postupů práce, učení
- nastavují přiměřené vzdělávací cíle pro každého z žáků
- provázím žáky diskusí o tom, které postupy může využít v následující práci
- navozuji takové situace, při nichž si žák zkusí odhadování vlastních sil a možností, definování překážek učení apod.
- zamýšlím se s žáky nad tím, co jim k rozvoji pomáhá (prostor, čas, pomůcky, forma práce, styly učení aj.)
- ...

Vím si rady, nebo si nevím rady?

osobnostní a sociální

Vlastní wellbeing
Resilience: odolávání obtížným situacím
Identita
Empatie a porozumění druhým
Budování a udržování zdravých vztahů

k občanství a udržitelnosti

Respektující vztah k životu a světu
Zohledňování propojenosti světa
Směřování k udržitelné budoucnosti
Odpovědné rozhodování a jednání
Aktivní občanství, participace a přesvědčení o vlast.vlivu (zmocňování)

k podnikavosti a pracovní

Nápady, příležitosti a výzvy
Mobilizování zdrojů
Realizace akcí, aktivit, projektů
Spolupráce a týmová práce

k řešení problémů

Řešení běžných problematických situací
Kritické hodnocení a využití vědeckého poznání
Badatelství
Práce s informacemi a kritické myšlení

kulturní

Kulturní kontext
Umění a kultura jako prostředek komunikace
Kulturní a umělecké sebevyjádření

digitální

Digitální informace a data
Zapojení do společnosti prostřednictvím digitálních technologií
Tvorba digitálního obsahu
Bezpečnost v digitálním prostředí
Digitální vývoj a inovace

k učení

Umění se učit
Smysl a cíl učení, celoživotní učení

komunikační

Vyjadřování
Porozumění
Aktivní naslouchání
Vícejazyčnost

Klíčové kompetence v geografickém vzdělávání

Jak na to a nezbláznit se z toho?

Téma: eroze

osobnostní a sociální

- Vlastní wellbeing
- Resilience: odolávání obtížným situacím
- Identita
- Empatie a porozumění druhým
- Budování a udržování zdravých vztahů

k občanství a udržitelnosti

- Respektující vztah k životu a světu
- Zohledňování propojenosti světa
- Směřování k udržitelné budoucnosti
- Odpovědné rozhodování a jednání
- Aktivní občanství, participace a přesvědčení o vlast.vlivu (zmocňování)

k podnikavosti a pracovní

- Nápady, příležitosti a výzvy
- Mobilizování zdrojů
- Realizace akcí, aktivit, projektů
- Spolupráce a týmová práce

k řešení problémů

- Řešení běžných problematických situací
- Kritické hodnocení a využití vědeckého poznání
- Badatelství
- Práce s informacemi a kritické myšlení

kulturní

- Kulturní kontext
- Umění a kultura jako prostředek komunikace
- Kulturní a umělecké sebevyjádření

digitální

- Digitální informace a data
- Zapojení do společnosti prostřednictvím digitálních technologií
- Tvorba digitálního obsahu
- Bezpečnost v digitálním prostředí
- Digitální vývoj a inovace

k učení

- Umění se učit
- Smysl a cíl učení, celoživotní učení

komunikační

- Vyjadřování
- Porozumění
- Aktivní naslouchání
- Vícejazyčnost

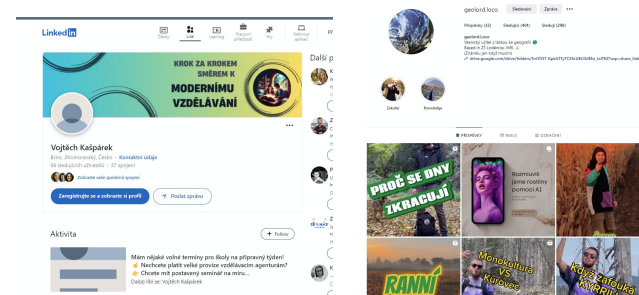
Zadání pro žáky:

- 1) Rozdělte se do skupin
- 2) Ve skupině pomocí chatGPT vyhledejte informace o tom, co je půdní eroze
- 3) Navrhněte, jak demonstrovat erozi půdy pomocí videa
- 4) Vymyslete scénář videa, rozdejte si role, natočte a sestříhejte video
- 5) Při reflexi videa zhodnoťte, co se povedlo a co byste vylepšili

Důkaz o učení a jak opravdu KK rozvíjet

- Zaměřit se na hodnocení a reflektování KK:

- a) Zadání je navázáno na části KK
- b) Části KK zahrneme do hodnocení žáků
- c) Reflektujeme dílčí kroky
- d) Zaměřujeme se na úspěch i na chybu

Eroze, žákovské video

Učitel: Vojtěch Kašpárek, ZŠ Loděnice

- LinkedIn
- Instagram

Zadání pro žáky:

- 1) Rozdělte se do skupin
- 2) Ve skupině pomocí chatuGPT vyhledáte informace o tom, co je to půdní eroze
- 3) Vymyslíte, jak demonstrovat erozi půdy pomocí videa
- 4) Vymyslíte scénář videa, rozdáte si role, natočíte a sestříháte video
- 5) Při reflexi videa zhodnotíte, co se povedlo a co byste vylepšili

(Zápis do sešitu a prezentace učitele může proběhnout následující hodinu.)

Téma: graffiti ve veřejném prostoru

osobnostní a sociální

- Vlastní wellbeing
- Resilience: odolávání obtížným situacím
- Identita
- Empatie a porozumění druhým
- Budování a udržování zdravých vztahů

k občanství a udržitelnosti

- Respektující vztah k životu a světu
- Zohledňování propojenosti světa
- Směřování k udržitelné budoucnosti
- Odpovědné rozhodování a jednání
- Aktivní občanství, participace a přesvědčení o vlast.vlivu (zmocňování)

k podnikavosti a pracovní

- Nápady, příležitosti a výzvy
- Mobilizování zdrojů
- Realizace akcí, aktivit, projektů
- Spolupráce a týmová práce

k řešení problémů

- Řešení běžných problematických situací
- Kritické hodnocení a využití vědeckého poznání
- Badatelství
- Práce s informacemi a kritické myšlení

kulturní

- Kulturní kontext
- Umění a kultura jako prostředek komunikace
- Kulturní a umělecké sebevyjádření

digitální

- Digitální informace a data
- Zapojení do společnosti prostřednictvím digitálních technologií
- Tvorba digitálního obsahu
- Bezpečnost v digitálním prostředí
- Digitální vývoj a inovace

k učení

- Umění se učit
- Smysl a cíl učení, celoživotní učení

komunikační

- Vyjadřování
- Porozumění
- Aktivní naslouchání
- Vícejazyčnost

Vaše uvažování je následující:

Co graffiti ve veřejném prostoru znamená a může znamenat?

3.19 Terénní výzkum: mapování graffiti

D. Hána

Klíčové pojmy: graffiti, město, terénní výzkum

Vzdělávací cíl: Žáci získají zkušenosti s mapováním a lokalizací politického graffiti a na pozadí prostorového kontextu i hlubší poznání specifik jednotlivých částí města.

Potřebný čas: 1 vyučovací hodina zadání, individuální práce v terénu, 1 vyučovací hodina vyhodnocení

Struktura a organizace hodiny:

Grffiti se častěji vyskytuje ve větších městech. Tato aktivita je tedy vhodná spíše pro školy ve městech nad zhruba 50 tisíc obyvatel, tedy pro Prahu, Brno, Ostravu či další krajská města. V případě menších měst záleží na konkrétní situaci a posouzení učitele. Mapování politického graffiti ve městě může být dlouhodobým cílem výuky v terénu. Jednorázově či průběžně mohou žáci mapováním v terénu získat přehled o politických názorech skrytých v subkulturních řadách obyvatel města, ale také přehled o politickém dění v jejich městě za předpokladu, že si nastudují, na co graffiti odkazují. Vysvětlení získaných výsledků na pozadí prostorového kontextu (struktura zástavby i osídlení, problematická místa) umožňuje rovněž hlubší poznání specifik jednotlivých částí města.

► Před provedením samotného terénního šetření proběhne úvodní vyučovací hodina, v rámci které učitel naladí žáky na sledovanou problematiku (pro inspiraci je možné použít například článek Šel, Hána 2021) a vysvětlí jim, co bude jejich úkolem.

► Na úplný začátek je dobré se žáků zeptat, co si pod pojmem graffiti představí, zda mohou uvést příklady z okolí školy, bydliště apod. (využít je možné typologii graffiti z přílohy 27). Po této úvodní diskusi učitel seznámí žáky s úkolem, který je čeká: mapování graffiti ve městě (resp. jinak vymezeném území, např. městské části). Území vybrané pro výzkum by mělo být ideálně s heterogenní strukturou zástavby, se zanedbanými i udržovanými (hlídanými či luxusními) lokalitami, ve kterém jsou významné komunikační trasy i politické instituce. Zároveň by měl učitel ověřit, zda žáci nebudou pracovat v lokalitě, která je nějakým způsobem nebezpečná (ač by právě taková lokalita byla pravděpodobně na graffiti bohatá).

Učitel žáky rozdělí do čtyř až šestičlenných skupin. Každá skupina dostane mapu s vyznačeným územím, které bude mapovat. Zároveň každá skupina obdrží vytištěné výzkumné otázky, které určují, co mají v daném území zjišťovat.

► Příklady otázek: Kde je největší a naopak nejmenší koncentrace graffiti? Co je specifické pro polohu místa, na kterých se graffiti vyskytují? Jaké typy graffiti převažují v určitých lokalitách? Jaká jsou specifika v koncentraci různých typů graffiti?³³

³³ Graffiti by měla být dobře vidět co největšímu počtu lidí, často se proto nachází na hlavních komunikačních trasách, určité typy graffiti v blízkosti politických institucí, památníků či politicky významného veřejného prostoru (Hána, Šel 2020; Šel, Hána 2021, viz obrázek 9, který ukazuje politické graffiti s existenciálním přesahem na Karlově mostě z roku 1989, které reagovalo na příchod zásadních politických změn).

<https://regpol.natur.cuni.cz/REGPOL-52.html>

Příloha 29 – Příklady uvedených typů graffiti

EXISTENCIÁLNÍ GRAFFITI (Boston 1975, Praha 2019)

Poznámka: Sdílení obsahující existenciální informaci

Zdroj: Jan Svoboda, <https://trending.com/images/2016-12-29/history-in-pictures-dump>

TAGGING (Praha 2019)

Poznámka: Podpis tvůrce či skupiny tvůrců graffiti

Autoři: Klára Baštářová, Petr Janoš

PIECING (Praha 2019) a GANG GRAFFITI (Lafayette, IN, USA 2018)

Poznámka: Podobně jako u taggingu jde v případě piecingu o podpisy tvůrců či jejich skupin, jsou ale obrazově složitější. Gang graffiti zahrnuje navíc aspekt násilného vymezování teritoria, které je spojeno s kriminálními gangy a není v Česku obvyklé (podobný charakter však mají graffiti fanoušků zneprátených

Nic neřeš...

Graffiti ve veřejném prostoru

• terénní výskum v okolí školy

Kde se vyskytuje graffiti?

Jaký má názor na graffiti?

Na jakých místech je větší výskyt graffiti?

ROLE ČLENA TÍMU

1. Fotograf

2. Popisovač místa - jak to tam vypadá?

3. Vědec - o jaký typ graffiti se jedná?

4. Písemná zpráva.

a) K čemu to bylo, co jsme se naučili?

b) Jaké graffiti se nám líbilo?
A proč?

c) Proč lidé dělají graffiti?

d) Mělo by být graffiti zakázané?
ANO/NE + odůvodnit

EXISTEN

TAGGING

PIECING

POLITICKÉ

STREET

EXISTENCIÁLNÍ GRAFFITI
↳ obsahuje sdělení o životě

TAGGING
↳ podpisy

PIECING
↳ obracejí složitější podpis

POLITICKÉ GRAFFITI
↳ obsahuje politické sdělení

STREET ART
↳ umění

číslo	typ	popis lokality
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		
10		

VÍCEJAZYČNÉ

Moudrá slova na závěr

Vždy přemýšlejte nad tím, **co ještě jiného,**
než jen geografii, **jste žáky naučili.**